

ANY V

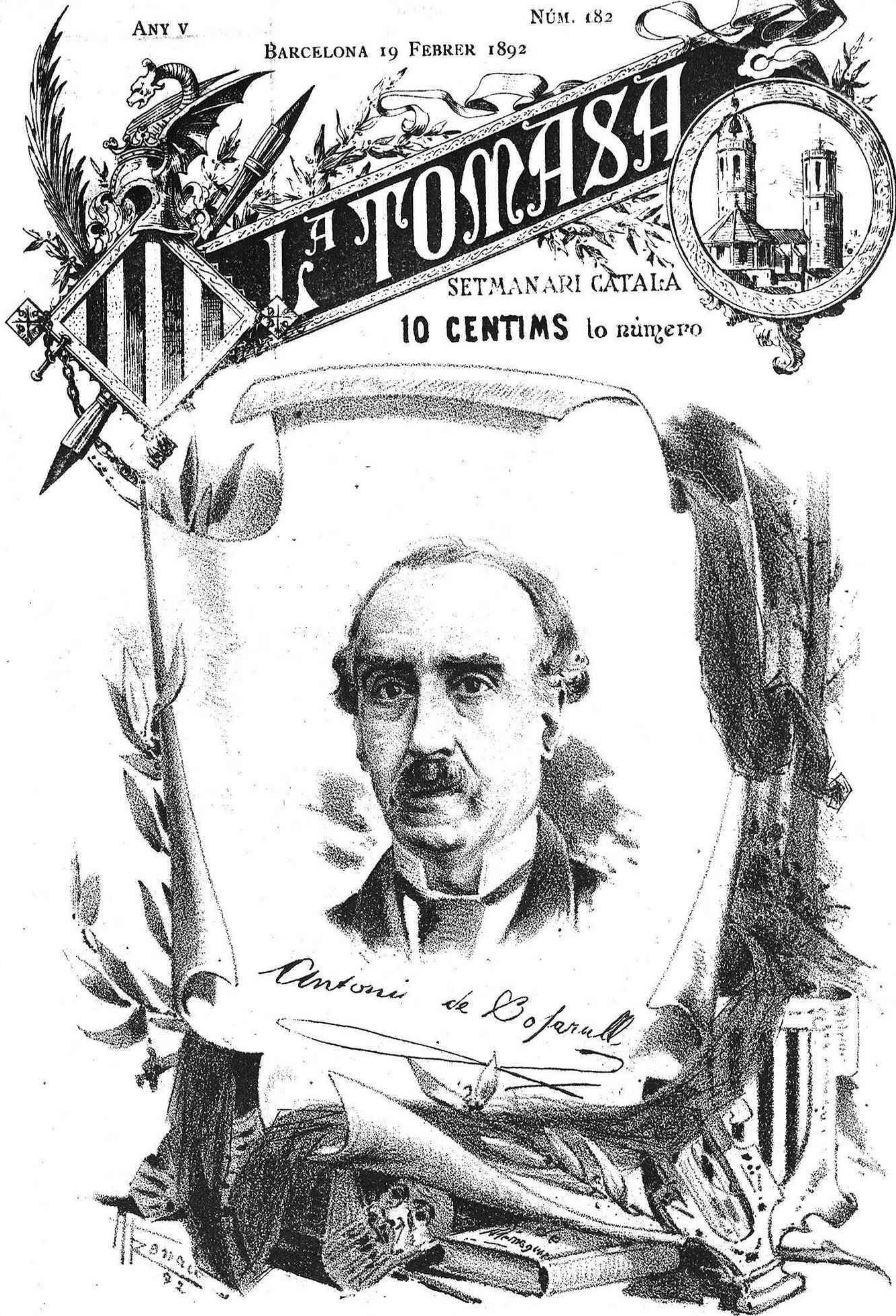
NÚM. 182

BARCELONA 19 FEBRER 1892

LA TOMASA

SETMANARI GATALÀ

10 CENTIMS lo número

Antoni de Bofarull

Un ball de disfressas

I

MN Martí esperava ab ànsia la nit en que havia de anar al ball de disfressas del Liceo acompanyat de la Enriqueta, una cambra aristocràtica ab qui mantenia, en secret, relacions il·lícites que ignorava la seva dona, la *ignocenta* Matilde que encare que li havessen jurat, may hauria cregut en cap tort del seu Martinet.

Per xó aquest abusava del ascendent que tenia als ulls de sa Matilde, puig com que estava convençut de que ella 'l considerava un bon-minyó, éll, es clar, feya de las sevas impunement, fiat de la bona fama.

En un ball de disfressas havia conegut, feya ja un any, á la Enriqueta, y en un ball de disfressas la portava aquella nit.

Quina diferència entre la muller y la *querida*! La primera no havia vist may un ball d' aquesta naturalesa hont s' hi balla tot, inclús lo *can-can libre*; la segona en lo ball ho havia perdut tot; hasta la sensibilitat.

Ab un any de relacions íntimes ab en Martí, xicot molt fogós, ¡si n' havia experimentat de sensacions; si se 'n havia atipat de galanteigs y provas de carinyol!

Tot sovint, (pot ben dirse cada diumenje á la tarde) feyan via los dos cap á Pedralbes, demanavan un quartet retirat per estar ben sols y allá... ¡si se n' hi havia menjat ella de matóns d' aquells que san punxa!

La pobra Matilde si que verdaderament feya vida d' esclava; apenas sortia, y llevat de las visitas *assíduas* d' un seu cosinet, jove molt bromista y estudiant, que sempre tenian llóch en ausència d' en Martí, pot dirse que no veyá á ningú.

Allò de *quan-de-celis* lo seu marit la portava al teatro en el que casi sempre per una casualitat *molt casual* hi trobavan lo cosinet.

Pochs días avans de la nit del ball á que havian de concórrer en Martí y la Enriqueta, lo jove cosinet vá engrescar á sa cosina per anar també al Liceo.

—Pero ¿no veus, esbojarrat, vá dir la Matilde, que si 'l meu marit se 'n enterava hi hauria un Sant Quintin?

—No t' ha pas de coneixer, dona; disfressat y aixis, encare que 'l trovessem pel carrer... Además, ell, ja sabs que casi cada nit no retira fins molt tart y Deu sab hont deu passar las horas...

—Ahont vois que las passi... Al Cassino.

—¡Que n' ets de tontal Prou esteu á la recíproca tots dos sense saberho l' un del altre.

—Calla boig; si ell sospités...

—Vaya vaya, vindrás al ball; veurás quina nit d' emocions... Mira, tindrem palco per... reposar á *tutti plé*. ¡Oh!, tu que may has vist un ball de disfressas, quedarás encantada, cosineta. ¡Eh que vindrás?

La Matilde picada de la curiositat (defecte capital entre las donas) després de reflexionar un rato vá decidirse.

—Pero sobretot molta prudència, digué al cosí, que ja s' exaltava devant las escenas xardorosas que tindrian lloch dintre 'l palco saturat de tébis perfums y állits excitants.

¡Un ball de disfressas! cosa engrescadora per la gent de bon humor. Recinte amorós hont l' aixalabrada parella ab estreta llassada se llensa vertiginosament entre la multitud de bojos, rient y cridant; hont la meretriu frega sos vestits ab la jova que encare no ha caygut en las grapas de la perdició á pesar d' haver sentit lo desitj de la luxúria llengotejar sas carns satinadas, pero que ja hi caurá prompte, pot ser aquella nit mateixa.

Allí s' hi respira 'l baf del desitj, sí; l' afany de lo-

grar veurer cosas may vistas, lo deliri de gosar de cosas cobdiciadas.

A través de la careta, uns ulls esvarats d' un rostre que sent los efluvís de la passió impúdica, relluhen com brasas d' un foch que crema la sanch.

Ab la cara tapada 's llensan paraulas atrevidas; uns las diuhen, altres las admeten bromejantlas; se senten besos ressonar, se 'n donan de furtius; las mans s' estrenyan, lo burgit de las ampollas de xampany al des-taparse enardeix los pits que baten ab força al contacte de las parellas,...

Es, en fi, una orgia disfressada ab lo trajo d' una costum social... ¡un divertiment! La crápula tapada ab flors y ricas robas. L' olor pestilent de la carn, perfumat ab escència de violeta...

II

Arrivá la nit desitjada.

En Martí y la cambra tenian de trobarse en un café; ella devia sortir de la casa hont estava per anar á vestirse la disfressa coquetona en lo domicili d' una amiga seva no menos esbojarrada.

La Matilde al veurer marxar lo seu marit després de sopar ni vá dignarse preguntarli ahont anava, y respirá ab llibertat.

Res li importava hont anava en Martí.

A las deu aná á buscarla 'l cosinet portantli un rich dominó y una careta, y aixis, ab la disfressa, ella no s' arriscava á tenir un enquantra fatal. D' altra manera no hauria gosat eixir de casa.

Pels voltants del Liceo una munió de curiosos tafanejan las disfressas variadas que traspasan los pórtichs pera entrar al gran teatro. Cada mitj minut arriuan carruatjes á deixar las parellas bromejadoras mentres dos guardias municipals á caball mantenen l' ordre entre 'ls còtxeros é impideixen que 'ls curiosos que gosan d' un espectacle grátis trenquin la muralla humana que fórman.

III

D' un luxós carruatge de llogué saltá en Martí, y la Enriqueta, vestida de grèga, lluhint uns quatre dits de pantorrilla engrescadadora, baixá darrera d' éll.

Los dos entraren al ball.

La casualitat feu que 'l marit no 's trovés ab la muller, puig la Matilde, agafada del brás del cosinet entrá també en lo colisseu dos minuts mes tart.

La gran platea estava espléndida; verdaderament imposava á qui en una nit com aquella la veyá per primera vegada.

Infinitat de collas de *pagesas* (un bon xich senyoras) *bruixas* (sense mala intenció) *cantineras*, *pierrots* (ó mes ben dit, *pierrotas*) *marineras* (d' aygua dolça) *monjas* de *La Favorita*, *dimonis* (sense qua), *gatetas* (no gayre moixas), *batllarinas*, *escocessas*, *flamencas* y altres cent mascaretas ab trajos capritxosos, papallonejavan per la platea, s' aturavan entre 'ls grúpos de joves, esbroncant de passada á algun vell concó conegut en l' *alta societat* per protector de menestralas jovas.

Alegres y humorísticas patotxadas eixian dels llavis mentres la orquesta espargia pels ambits del gran saló los acorts d' una sinfonia coquetona, que feya mes bulliciós lo soroll de bromas, crits y riallas.

Comensá un *wals*. En Martí y la Enriqueta y la Matilde y 'l cosinet, cadasquí pel seu cantó sense veurers uns dels altres en mitj d' aquell infernal moviment, enlassats ab força amorosa s' entregaren al balandreig sensual de Terpsicore.

Lo cosí de la Matilde havia fet portar sopar en lo palco pera 'ls dos y al acabarse la primera part s' encaminaren vers aquell niuhet pera reposar y... saborejar los plats exquisits de la casa *Justin*.

Peró en lo moment que 's disposavan á sortir de la

platea, toparen ab en Martí que donava 'l bras á la cambrera. Ell, sense ni sisquera sospitar que pogués esser la Matilde la mascareta que portava son cosí, feu broma ab aquest, recomenantli sobre tot que res digués á la seva dona.

La pobra Matilde comprenent la infidelitat del seu marit... no jurá venjar-se 'n fent lo mateix, perquè feya molt temps que se 'n havia venjat per medi del elegant eosinet; però li vá fer molt mal. Ella, en sa fantasia infantil no havia previst la gravetat de sa falta pròpia y 's fixava altament en la d' en Martí. Sols allavors compregué lo qu' es cruel l' engany de un del dos cónvuges y malehí interiorment al cosinet per haberli fet coneixer la realitat del engany.

Peró la nit era de broma, sense ni un brí de tristesa; los tébis perfúms emborratxavan los sentits, los adormian á una somniléncia dolça y xardosa, y á sa influéncia fatal que despertava fins los desitjos may experimentats, la virtut s' entregava, la honradés se perdia... ¡tot secumbint baix la presió del deliri bacanal!

La Matilde y 'l cosí, dintre del palco; menjaren, beberen y deliraren també... Lo baf dels gasos y las escéncias perfumadas tapavan son respir; la serpent del desitj, que 'l luxuriós porta enroscada dintre son sér, va despertarse, y á la escalfor d' aquell baf esclavisá á aquells dos sérs que s' hi entregavan sense veurer mes que lo que vevan y considerant com únich cel de felicitat aquell reduhit salonet del palco, niu exhornat ab luxo asiátich que temptava no sols á la orgia sinó hasta al adulteri.

Mes la part cómic trágica arrivá. Los amants foren sorpresos en son deliri... La porta d' aquell niu havia quedat oberta.

¡Quina vergonya per la Matilde que ja no portava la careta al rostrel

Una exclamació de sorpresa y de ràbia á la vegada sortí dels llavis d' en Martí, que casualment havia pujat al corredó dels palcos ab la Enriqueta per si 'n trobavan atgún de desocupat, quan vejé á sa pròpia dona en los brassos del cosí y en posició impròpia pera descriurer.

La primera intenció del castigat marit fou la de llen-sarse contra la parella y escanyarlos als dós, però la Enriqueta va impedirli retenintlo pel brás.

—Miserable dona, cridava en Martí mentres lo barret de copa li fugia del cap, infame muller... perjura...!

—Calla Martí, conténte home, exclamava la cambre-ra ab rialla maliciosa... ¿no aneu á torna jornals?

La Matilde, que s' havia desmayat sobre una otomana, no sentia rés.

Lo cosí, componentse un xich la corbata, feya cara á n' en Martí reconvenintlo per sa conducta y la Enriquetta s' esforcava en no deixar sueltó á son amant per por d' un escándol.

Peró á pesar d' aixó no pogué evitarse. Las parellas que recorrian los passillos s' agrupavan al voltant dels quatre protagonistas d' aquella escéna poch edificant; los uns prenían la qüestió á xacota, altres ho agafavan per la corda seria tal vegada per alló de que *quan vegis la barba del teu vehí cremar* etc., però ningú tornava l' honor á qui l' havia perdut.

En Martí en un arranch vá desferse dels brassos de la Enriqueta y 's llensá contra 'l cosí, comensant los dós una funció de *pugilato* que feu riure á las mascaretas. Alguns tractaren de descompartir al héroes pero pera lograrho fou precisa la intervenció d' un parell de polissons que 'ls conduhiren als Jutjats en un carruatge, mentres que á la Matilde se la trasportava á una farmácia.

La Enriqueta al trobarse sola en aquell pantano de bullici vá llensarse, com dona acostumada á fer *frente* á qualsevol perill, en lo ball, y mitj hora després agafada del brás d' un vellot vert entrava en un palco de propietat... qual porta va tancar-se darrera d' ella.

Lo que vá passar ho ignoro.

Entretant en Martí y lo cosinet de la Matilde esplicavan en los Jutjats unas cosassas que feyan murmurar al escribá mentres mirava ab certa mena d' enveja al últim personatge:

—Ditxós de qui s' hi trova!

J. AYNÉ RABELL.

SENSE SOBRE

(CORRÉU INTERIOR)

Senyor Don Ramon Estany:
No trovi pas gens estrany
que per aquesta setmana
no envihi.

...¿Si tinch *galvana*?
No senyor, tinch mal de cap
perqué 'm caso, si no ho sab;
veliaquí...

Y aixó 'l fá riure:
Ves, qui te ganas d' escriure
passant tot aquet *bullit*
de comprar mobles y llit
per' arreglá 'l pis com cal
antes del día fatal.

Havent de portar la creu
del matrimoni, clá 's véu
que un hom' no pót inspirarse.
¡Vaya una broma *casarse!*

¡No 'n porta poch de desori,
ja li dich, lo del casoril

De gastos no 'n vulgui més:
no casan sense dinés.

Per l' Iglesia y pe 'l Civil
l' explotan per tot istil...

Pró ¿qué hi vol fer?... Som al ball
y... hem d' anar tots *trona avall*
encar' que 'ns rompém la crisma.

M' han fet ensenyá 'l baptisme;
m' han preguntat la doctrina
y... ¡'m fan veure la padrina
tots aquests preparatius!...

Lo casar ¿per quins motius
ha de moure tanta gresca?
¡Quin módo de fer la llesca
quan no 'l vicari, 'l rector!...
No pot anar, no senyor.

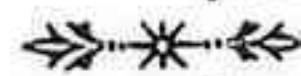
¡Figuris ab tanta cosa
si 'n puch escriure de *prosa!*...
Pró, ja li he dit, senyor Estany;
no trovi pas gens estrany
qu' estigui dugas setmanas
sense escriure; no 'n tinch ganas:
cregui que no es cap excusa;
es que no 'm pica la Musa.

Quan me piqui, llést de tót,
ja li enviaré algún mot;
y quan hagi tirat plans
li remetré igual que avans
versos ó *prosa* gens bona
si no 'm destorba la dona.

Mani á son servidó humil
y amich

PEPET DEL CARRIL.

Escrits molts;
pensaments poch.

Trobantse un poch inspirat,
en un mur vell y gloriós,
un poeta renombrat
va escriurehi un *parellat*
d' un pensament molt grandió.

Veureu avuy si hi aneu
que per burla del mateix
n' hi ha dessota vuyt ó deu
y en cad' un d' aquells s' hi veu...
vil plagi que creix... que creix...

MAYET.

EPIGRAMA

Un geperut mol content
fa molt temps que se la campa
guanyant los rals malament;
ab las cartas fa la trampa
y aixís enganya á la gent.
Un jorn un noy molt astut
li va veurer la trampeta
y li va dir resolut
per viure ab l' esquena dreta
no s' ha de ser geperut.

J. MIRALLES.

UNA INVITACIÓ

—¿Que 't fastidías?
—En excès.

Aném al palco.

—¡Ah, truán!
Primé aném al Restaurant.

—¡Cá! 'm fastidiaría més.

LA TOMASA

Se la veu per tots los balls
y á esbroncá sempre está á punt
perqué de tots y cada un
dels joves, sab los detalls.

LO PESSEBRE

Es molt trist quan dos están enamorats y no poden comunicarse los inmensos secrets que tincan los seus cors!.. Un servidor de vostés se trobava en aquest empalagós cas; jo estimava ab totas las mes tendras ideás que pot tenir un enamorat á una preciosa nena, per la qual era verdaderament correspost; mes pocas vegadas nos podíam veure, y aixó 'ns feya estar continuamente encostipats; perquè no teníam altre recurs que á deshora de la nit, quan tothom dormía, sortir al balcó per poguernos dir un grapat de cosas que farían enterir al burot mes farrenyo de aquestos encontorns; com que 'l balcó d' ella estava al costat del mèu, cosa de un metro y mitj de distància l' un del altre, nos venía al pèl per enrahonar... però res mes que per enrahonar. Allí arreplegavam unas calipándrias que ya, ya... no reparavam ab lo temps per mes crú que fos, solsament reparavam ab lo tenir molt cuydado per no ser descoberts y ab lo aprofitar las nits que 'ns eran propícias.

Una nit me comunicá la meva estimada que son pare feya pessebre, á lo qual era molt aficionat, y que grácias al pessebre, tal vegada podria proporcionarme entrada en sa casa.

Com que 'ls pares d' ella tenian lo tonto intent de ferla ser monja, ja poden compendre quan lluny d' oscas anavan de realisar la tontería aquesta, y quan poch pensavan en lo nostre amor; per' xó, quan ella 'm digué que feyan pessebre, vaig divisar una pila de ocasions magníficas per entrar en aquella casa.

Una d' ellas fou la que vaig á relatar, qu' es la que vaig posar en práctica:—Mira, Roseta, li vaig dir—are mateix escriuré una carta, la qual anirá dirigida á ton pare; ab ella invitaré á ell y familia á véurer un pessebre de casa de un mèu amich, li alabaré de tal manera, que crech que no refusará la invitació, dat lo gran afecte que t' als pessebres.

La invitació serà per la nit próxima; tú, quan vegis qu' ell estiga enterat del contingut de la carta, també farás tots los possibles, alabant en extrém lo tal pessebre, perquè 's decideixi al fi per anar á veure 'l.

A la nit, quan tots estigan á punt de marxa, t' indisposas, fas veure que 'l sopar t' ha fet mal y 'ls hi fas entendre que creus mes convenient quedarte á casa, que anar pèl carrer, á rebre-l' ayre; però per xó, digals 'hi que per tú no perdin tan preciós moment de anar á véurer tan important pessebre, puig del contrari, sería fácil que aquest hermós plan se tornés ayguapoll.

Si tot aixó va bé, hermosa, tindrem un rato precios, rato que tant temps fa que desitjem...

Tot va anar bé, desseguida que vaig véurer ausentarse de sa casa la familia aquella, en direcció al pessebre que jo 'ls hi havia indicat, sense veure 'hi á la Roseta, va omplirse 'm lo cor de alegría, y sense deturarme en consideracions, que tantas n' havia fet per arribar á la realitat, vaig pujar escala amunt; al ser al

segón pís, qu' era ahont habitavan, vaig trucar suauement y la veu de la Roseta va respondrer:

—¿Qui hi ha?

—L' Enriquet—vaig dir ab veu dolça—Obra, y no 'm fassis patí.

Va obrir, vaig entrar y 'm va ensenyar lo pessebre.

Lo darrer pensament que tenia jo era ab lo pessebre, sols pensava ab ella y la omplia de caricias, mes ¡ay! ¡adeu curt moment de ditxa!, quan mes aficionat hi estava, van trucar á la porta. ¡Qui havia de ser tan prompte! varem pensar tots dos; però ella va dirme que m' amagués sota 'l pessebre, per un cas que fos algú que 'l vingués á véurer.

Vaig acomoda-me sota aquells trastos del millor modo que vaig pogué; però quan vaig desmayarme d' espant fou quan la veu del pare de la Roseta va resonar dintre pel pís, de la següent manera:

—Noya, al ser al carrer, he notat que m' havia descuidat las ulleras y per admirar lo pessebre de ca 'l Gil, que segons diuhen es millor que 'l nostre, vull posármelas; aixís sabré si tenen r. hó de alabarlo tant.

—Jo no he vist las ulleras en lloch.

—Si qu' es estrany. Po'sei me las he deixat sobre 'l pessebre. ¿No hi ha un gresol encés?

—Si, senyor.

—Donchs veyám si las trovaré.

Vaig sentir que 'l pare y la noya dirigían los passos cap á mí, es á dir cap al pessebre; comensá ell á buscar las ulleras per allí sobre, però com que ab l' escás llum de un gresol no 's veyia la millor part del pessebre, puig havían deixat lo llum de la casa al recibidor va dir á la noya que li fes llum ab lo gresol. La Roseta cregué á son pare, va tráurer lo gresol del lloch qu' era pera ferli llum; però ab tan mala fortuna que va vessar la meytat d' oli, desgraciadament, aquell oli, qu' era ruent va passar per una escletxa del pessebre vinguent á caurer sobre mon elatell, al sentirme tant cruel cremadura vaig procurar fugi; però fou pera clavar-me un llarch clau al bras; l' aparto d' allí pera consolarme y toco una especie de aixeta que crech va obrirse; ho suposo aixís perquè desseguida de tocarla vaig sentirme un xorro d' aygua sobre 'l cap, igual que si 'm batejessin; tréch lo cap de aquella pluja y busco prompte la malehida aixeta pera tancarla, però ab tal dissort, que 'l mateix moment també procurava tancarla lo pare d' ella, puig al notar que 'l riu del pessebre circulava, debía pensar que se havia obert l' aixeta de tan fluixa que anava y corria á tancarla.

Varem trovarnos las mans y allí fou lo guirigall, jo espantat sense saber lo que feya, vaig alsarme dret alsant lo pessebre en pes.

Totas las fustas, montanyas, casas, sucos, ramatjes, etc., etc. que componían lo pessebre, van rodolar per terra; jo al véurer que alló quedava á ls foscas, vaig procurar fugir á las palpentas; palpant, palpant vaig trovar á la Roseta, la vaig omplir de petóns, y encare m' hi hauria entretingut mes, sinó que sou pare cridava per allí com una fiera y vaig determinar escabullirme.

Vaig saltar las escalas de sis en sis, y tan prompte com pogué vaig arribar á casa, vaig béurer dos gotets de vi ranci per repararme del susto y després de reposar un ratet, vaig dirme:

¡Adeu amor! ¡Adeu Roseta! ¡Vaja que unas quantas abarrassadas y uns quants petonets, me han resultat massa cars!

EMILI SUNYÀ.

Un conseller modelo

—Deu lo quart Senyó Tomás...

¿Com se troba de salut?

—Bé, ¿y tú?

—També, só vingut á cansarlo....

—Tú diras....

—Aburrit de ser sadrí so trobat una mínyona honrada, prudenta y bona, y creyent que fá per mí sabent que vosté es discret vull veure que m' aconsella ¿me caso ó no 'm caso ab ella?

—Creume, *cásat Francisquet*.

—Já, però soch molt gelós y un no rés me mortifica, y com qu' ella es tan bonica y té un *tipo* tan graciós estaré poch satisfet que 'n vejentla tan guapeta tothom li fassí l' aleta....

—*Donchs, no 't casis Francisquet*.

—Sí, però vosté no ignora qu' es molt trist viure tot sol y que sempre es un consol tindre 'l braser á la vora

y com qu' ara fá tan fret y jó só molt fredolich.... si 'm caso, del fret m' en rich!

—*Donchs, au, cásat Francisquet!*

—¿Cásat, diu? no es cap engany lo casarse, però penso que si al matrimoni 'm llenso serém tres al cap del any, y ab lo contratemps aquet s' eclipsarán mas venturas.... ¡no m' agradan las criaturas!

—*Donchs no 't casis Francisquet*.

—¿No 't casis! aixó aviat está dit, però ha de creure que d' ella no 'm puch distreure.... que estich tant enamorat! puig á mes del bon pamet es noya bona per tot.... ¡te três mil duros de dot!

—*Donchs, au, cásat Francisquet!*

—Entènch, já, però malogra una cosa semblant pás, ¡sápiga Senyor Tomás que si 'm caso tindré sogra! Sogra qu' es un belluguet,

tan xisnosa que may calla, ¡que per no rés se baralla!

—*Donchs no 't casis Francisquet!*

—Si, però com qu' es xacrosa y á tot hora s' enrabía penso que qualsevol día deixaré de ferme nosa, y allavoras satisfet estant de la sogra lliure, podré bellugarme y riure....

—*Donchs, au, cásat Francisquet!*

—Já... però vosté no sab qu' es molt voluble la sort.... ¿y si la sogra no 's mor? ¿si la dóna 'm surt un nyap? ¿si á forsa de grans trifulgas perdo 'l diner á desdí?

—¿Me vols creure minyó?....

—¡Sí!

—*Donchs, mira... fes... lo que vull y déixam tranquil á mí.* (gas

Y si acás aquest consell no préns—que acertat jo miro—tírat al cervell un tiro....

(Si es vritat que tens cervell)

JOSEPH M.ª CODOLOSA.

CÓPIAS DEL NATURAL

En uns exámens de doctrina:

Lo capellá:—¿Ab que veus?

Lo baylet:—Ab porró.

Entre pare y fill:

—Mira nen que m' han dit que fumavas y si se qu' hi tornas, te donaré una surra.

—No papa que no fumo. Ja se qui l' hi ha dit. Ha estat en Lluiset perquè no l' hi dono tabaco.

J. MORO-TONTO.

D. ANTONI DE BOFARULL Y BROCA

BILL de Reus, de la seva ciutat natal escrigué ab carinyo las costums que en ella hi había, entre 'ls anys 1820 y 1840; habent seguit la seva carrera á Barcelona y vivint en aquesta capital habitualment, ab entusiasme escrigué d' ella, 'l seu passat, lo seu present y 'l seu pervindre; catalá amantíssim de Catalunya, ab estudi y minuciositat de detalls escrigué la seva historia.

Pochs com éll, ja per la seva professió, ja per l' amor á Catalunya haurá consagrat á enaltirla, mes horas de la seva vida. Las sevas primeras obras, destinadas á l' escena y que 's representaren en los teatros de Barcelona estan escritas en castellá, però de carácter histórich pera enaltir los héroes de la nostra história, com ho indican los seus títols: *Pedro el Católico, rey de Aragón; Roger de Flor; Urch el almogavar*.

No sols sigué éll un dels que promogueren la reinstalació de la Festa dels Jochs Florals, essent éll lo Secretari del primer Consistori, sinó que á fi de preparar aquesta reinstalació, publicá un apléch de poesías catalanas dels joves que allavors comensavan á dedicarse á escriure en lo nostre idioma.

Publicá també las Crónicas d' alguns Reys d' Aragó en lo catalá antich en que eran escritas, ab la traducció castellana, de lo qual va fer molt bon servey als aficionats á la nostra historia.

Y després de las altrás obras á qué 'ns hem referit al comensar aquestos apuntes, ha mort quan había acabat d' escriurer y estava preparant pera la publicació l' historia de la *guerra dels set anys*.

Tots los que escribim, ja per questió de llenguatje, ja per duptes en algun fet histórich, ja per recullir datos sobre un fet determinat, habíam tingut de véurens mes d' una vegada ab éll y sempre 'l trobávam disposat á suministrar nos lo que li demanávam, ja dient nos lo que sabia sobre 'l particular, ja ajudant nos á buscar lo que 'ns convenía ab tota llanesa, perquè era franch de carácter com ningú mes hi hagi.

Dotat d' una memoria felís, sempre tenia anécdotas que referir, y jovial á tot ser, era sempre y per tothom agradable la seva conversa.

Ab la mort de D. Antoni de Bofarull, l' Arxiu de la Corona d' Aragó ha perdut un dels seus mes fervorosos devots; l' historia de Catalunya, uns dels millors propagandistas, las nostras lletras, un apóstol y cultivador; y 'is amichs, un cor obert, verdaderament lo que se 'n diu á *la catalana*.

LA REDACCIÓ.

Cap á aliá ahont brilla 'l sol,
gira sempre 'l girassol.

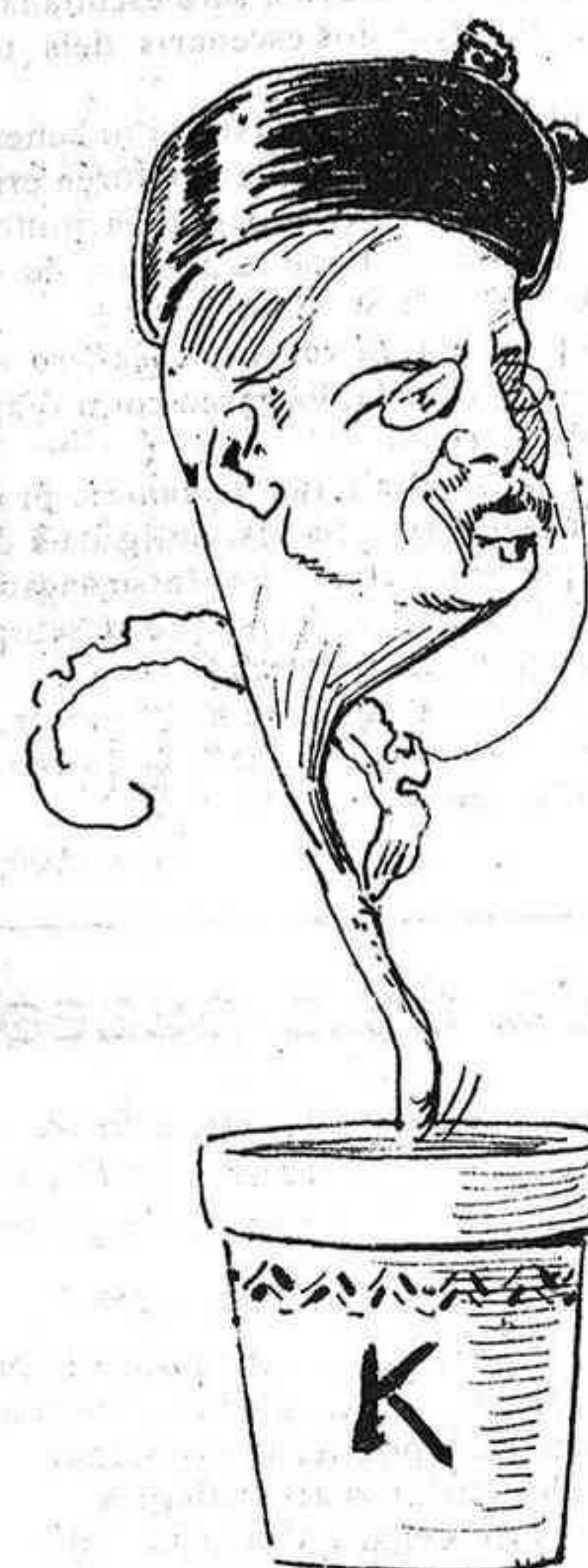
Los compromisos s' espolsa
ab dolsor la canya dolsa.

Menjant son fruit ab plaher,
va embrancantse 'l garrofer.

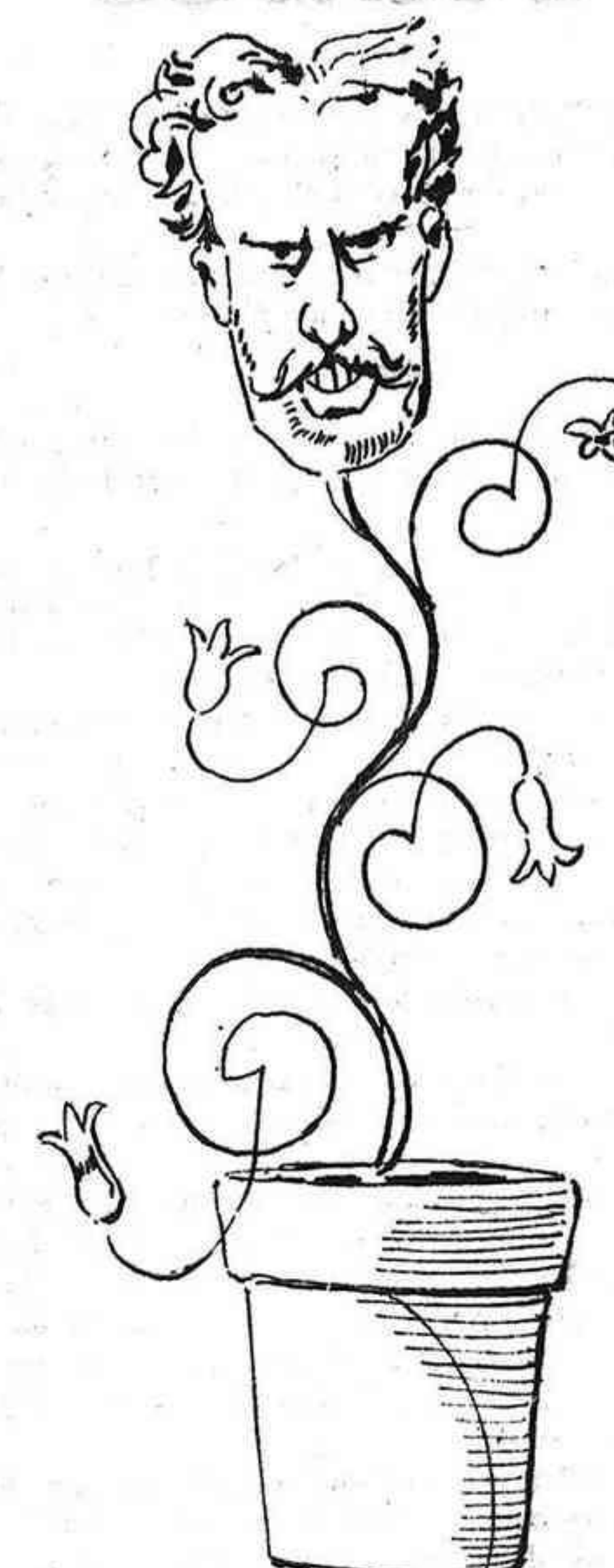
Somniat del sou l' escalfor,
se floreixa col - y - flor.

Menjant tants de naps com vol
se fá un mónstruo 'l nap - y - col.

Sols dant carbassas prospera
l' hortelana carbassera.

Tot buscant la turrонера,
s enreda l' enredadera.

Y entre tanta planta 's queda
l' espanyol fet una bleda.

Teatros

LICEO

Molt han guanyat las representacions del ball *Excelsior* ab la *rentrée* de la célebre batllarina Sra. Rossi, que sigué objecte de una ovació al final del primer acte y *paso á dos* del segón.

Las decoracions reformadas á escepció de una ó dugas, resultan dignes companys dels *draps* anteriors.

ROMEA

Ab un plé de gom á gom, conforme haviam previst, di-lluns tingué lloch lo benefici del primer actor cómic don Jaume Capdevila.

En la execució del drama *¡Mal pare!* de qual protagonista va encarregar-se 'n l' actor Sr. Tresols, per enfermetat repentina del Sr. Borrás, lo beneficiat va distingirse recullint molts aplausos aixís com los demés actors.

A continuació lo Sr. Capdevila, estrená un monólech cómic, titulat: *La péga de 'n Llàtzer*, escrit exprofés per nostre Redactor Sr. Ayné Rabell, qual obreta fou escoltada ab gust pel numerós públich. Lo tipo del monólech es un pobre atacondador que conta las sevas tragédias, qual tipo sapigué caracterisar lo beneficiat ab gràcia admirable excitant ab freqüencia la rialla.

Al final entre aplausos fou cridat á las taulas l' autor junt ab l' actor.

¡La tunda! que també s' estrená aquella nit es un juguè que va esser del agrado del públich, tenintse al final de presentar l' autor.

Pera demá divendres está anunciat lo benefici del aixerit actor Sr. Oliva (trempat cornet de *La rondalla del infern*) ab *La vida es sueño*, dirigida per lo Sr. Riutort y desempeñant lo beneficiat lo paper de Clarin, estreno del monólech *¡M casol!* recitat per lo beneficiat y única representació de la sarzuela: *El gorro frigio*, desempeñada per los sócis de *La luz del porvenir*.

Creyém que no hi faltará concurrència tant per las simpatias que conta, com per lo escullit del programa, ja que hi figuran obras de autors dels teatros antich, modern y del porvenir.

Pera dimars de la setmana entrant está destinat l' estreno de la tragédia de Soler de las Casas, titulada: *Hydro-Mel*.

NOVEDATS

Un verdader plé lográ veurer lo simpátich Fuentes en la nit de son benefici, en que estrená *Lo primer dia*, sarzuela de Gumá y Gimenez.

No 's recomana aquesta obra per la originalitat de son argument, puig tanca reminiscéncias d' altrás produccions, ni tampoch per la cultura de sos xistes y escenas, ja que algunas d' ellas son molt escabrosas.

De la música pot dirse que es un verdader plagi de la antiga sarzuela catalana, quan encare anava ab bolqués.

Respecte al desempeñyo, van demostrar los actors que sas veus no son las que han de regenerar l' art líric espanyol, notantselshi ab tot, bona voluntat.

Al final de la obra foren cridats los autors que no gosaren ó no volgueren presentarse.

Pera avuy la Empresa anuncia l' estreno de lo drama d' aparato en 5 actes, original de Pin y Soler, titulat: *La Sirena*, pera lo qual lo reputat escenógrafo Sr. Soler y Roviro-sa ha pintat 5 decoracions.

CATALUNYA

Satisfet pot estar lo Sr. Cerbón ja que ab lo plé obtingut en la nit de son benefici, pogué veurer las simpatias que té entre nosaltres.

La sarzuela estrenada *El prior y el priorato* sigué del agrado del públich per son xispèjant argument y música inspirada y alegre, mereixent totas las pessas extraordinaris aplausos y alguna d' ellas la repetició.

Aqueixa sarzuela un cop sos autors hajen retallat sense

escrúpol algunas escenas y los executants estiguin mes possehits de sos papers, creyém será escoltada ab molt regositj y lográ recorrer los escenaris dels teatros d' Espanya.

En lo desempeñyo sols s' hi distingí lo beneficiat.

Al final y entre lo general aplauso foren cridats los autors, resultant de la lletra lo conegut barítono de sarzuela Sr. Sala Julien y de la música lo director de orquesta del teatro, nostre bon amic Sr. Cotó.

Després se representá *El voto del caballero* en el que los senyors Cerbón y Palmada, lograren contínuament excitar la rialla dels concurrents.

Sembla que á causa d' alguna *tossuneria* pròpia d' artistas de teatro, la empresa s' ha vist obligada á donar las *dimisórias* á la tiple Sra. Pastor; habéntse encarregat la Consuelito Mesejo de alguns papers que desempeñava dita artista, ab molt agrado del públich.

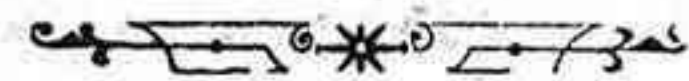
Demá anuncia lo seu benefici lo artista imprescindible en aquest teatro, Sr. Palmada, ab una escudillísima funció.

No faltará concurrència.

UN CÓMIC RETIRAT.

Lo jorn dels assessins

Poesia llegida per son autor ab extraordinari aplauso en la nit del 4 del corrent en lo Teatro del Tivoli en la funció dedicada en honor dels voluntaris de la guerra d' Africa.

¡Jorn de dolor, per nostra pobre Espanya!
Jorn de gosar p' els que ab horrible manya
á n' en Prim van poguerlo assassinar.
Gosin tots los butxins ab s' alegría
que á passos de gegant s' acosta 'l día
que la patria á son héroe venjará.

¡No t' han de plorá 'ls pobles, si al matarte
aquells sérs del avern, per no deixarte
establir ton desitj tan elevat,
si al enterrarte á tú á n' aquell trist día
portavan á la fossa sa alegría
y enterravan ab tú sa llibertat.

Si tú, geni immortal, tornar puguesses,
y 'l teu país aymat ara vejesses,
tan humil, escarnit y despreciat,
jo crech que de pesar te moririas
y altre cop á la tomba tornarias
de vergonya ferit y horrorisat.

Adeu, capdill ardit, llamp de la guerra,
que omplires de llaurés la nostra terra,
y nostre honor tragueres de lo fancli.
Ni morirá ton nom, ni ideas tevas;
puig perquè 'l poble brau se las fés sevas
las deixares escritas ab ta sanch.

MANEL GUARDIA.

ANUNCI INTERESSANT

Gran assortit de cromos de totas classes propis pera PROGRAMAS de balls de más-caras, MENÚS, INVITACIONS, ANÚNCIS INDUSTRIALS etc. etc.,

LITOGRAFIA BARCELONESA

5, S. Ramón, 5.

UN ESBRONCH.

— ¡Un senyó y una senyora!
— ¿Que tens que dirhi cuiner?
— Res, res; que en los balls tothom
se disfressa del que no es.

L'altre dia 'ns creyam que en lo Congrés lo general Ochando y 'l senyor Romero Robledo anavan á donar un espectacle semblant al que donaren en la Cámara francesa días enrera Mrs. Laur y Constans.

Pero no; aquí no váren passar de paraulas, y després de várias esplicacions lo senyor Pidal declará que quedava á salvo l'honor de tots los diputats.

De manera, que podrian dir com aquell monarca francès: Tot s'ha perdut, ménos l'honor.

Sembla que lo reputat autor dramátich Sr. Ferrer y Codina ha prohibit terminantment á la empresa del teatro de Novedats, la representació de totas las sevas obras.

Misérias de bestidors creyém será la causa d'aquesta determinació que redundará en perjudici del teatro catalá, decaygut ja de una manera extraordinária.

A Reus varias personas han rebut anónims amenassant-las ab que 'ls hi tallarán lo cap si no envían á punts que se 'ls indican determinadas cantidades.

¿Volen dir que es tan difícil trobar al autor ó als autors d'aquestas cartas?

L'emperador Guillem, que vol que 'ls seus militars ballin, també vol que 'ls seus cuyners tinguin las cacerolas netas.

Fa pochos días que, acompanyat del mariscal Puckler va passar revista de las cuynas imperials y va escoltar totas las explicacions dels cuyners.

¡A veure si un dia ell mateix se girará la truyta!

Nostre bon amich lo notari y advocat de Torelló D. Joaquím Carrera ha contret matrimoni ab la filla del acaudalat propietari de dita població Sr. Font, la bella y simpática senyoreta Soledat.

Inútil creyém dir que 'ls desitjém una interminable lluna de mel.

Sabém que nostre amich lo reputat ex-metge municipal de Manresa, D. Francisco Pallás, ha trasladat sa habitació en lo carrer del Càrme n.º 75, entrada per la Riera baixa, n.º 23, pis 2.º ahont continuarà sa acreditada consulta tots los días de 11 á 1, habent destinat pera los pobres de 3 á 4.

Las obras del Palau del Parque d'uns quants días á aquesta part han adelantat molt.

Aixó prova que l'Ajuntament te diners en caixa per fer callar als maliciosos que ho posan en dupte.

Se creu que á primers de Maig estarà ja terminat dit edifici régi...

Mala fetxa, perquè ningú estarà per apreciar totas las sevas bellesas arquitectónicas.

Lo criminal Anastay, está ja convensut de que li será impositada la pena capital.

Ab tot, en la seva presó de París está tranquilament escribint las sevas memórias ab lo titol de «Génessis d'un crim»

L'obra no li deixarán publicá en vida, pero 's diu que la llegará al editor.

Aquest, deu esperá l'hora de poguer publicar-la. (¡)

Un d'aquestos días ha ocorregut á Jaen un rapto amorós. Se tracta d'un noy tendre estudiant de capellá que vá robar á una nena d'edat bastant avansada.

Ja veig al futur rector carregantse la senyora... á coll y bè.

Ha sigut admés per la companyia que actúa en lo teatro Calvo-Vico y que dirigeix lo distingit primer actor D. Emili Arolas, un drama catalá en tres actes, titulat ¡¡Fratricida! original de un aplaudit autor.

A Tremp lo *trancasso* se 'n ha anat á la presó. Entre las doscentas personas que va invadí 'ls primers días, va arregarhi á tots los funcionarios del establiment penal, de manera que ha sigut necessari nombrar empleats interinos.

Ja que 'l tenen á la presó, si poguessen ficarlo en un calabosso perquè no 'n sortís may més... ménos mal.

Segons un comunicat cantárida insertat en *La Publicidad* del 13 del correat, desde lo dia 10 del próxim Abril deixarà de formar part de la companyia del teatro de Novedats, la simpática primera actriu jove D.ª Càrme Parreño de Ferrer.

Sentim vivament tal disgregació, ja que á nostre entendre deixarà dita artista, un buyt molt difícil de omplir.

També en la jesuítica Ciutat de Vich han volgut celebrar la festa del 11 de Febrer, congregantse en fraternal banquet, los republicans que ab sentiment dels carcundas, hi han en dita població.

Un aplauso donchs als amichs entusiastas de la democrática idea y aniquiladors del oscurantisme.

Un jove de 120 anys, John B. Wickam, ha mort en Ottumwa. Dihem jove, perquè ha mort de la *grippe*, que diuen que sols ataca á ne 'ls jóves.

Aquest subjecte havia presenciat en Nova York l'elecció del primer president de la República nort-americana, y era d'ella l'història viva.

¡120 anys!... ¡Ja n'hi ha per comensarse á cansá de viure!

BIBLIOGRAFIA

Per un descuyt involuntari várem deixar de consignar la setmana passada, l'aparició de *Lo teatro regional*, periódich destinat á tractar lo moviment teatral de tots los païssos, pero donant la preferéncia al catalá.

Agrahim l'envio y queda establert ab molt gust lo cambi.

Los Srs. Asmarats y Alonso han tingut la galanteria de remeterens sa producció *Aucells de jardí* estrenada en lo teatro Calvo-Vico la nit del 8 de Decembre últim.

Mil gracias per l'envio.

A VIS IMPORTANT

Participém á tots los col·leccionistas de nostre setmanari, que á fi de poder enquadrar los tomos de l'any, la casa editorial está confeccionant unas preciosas tapanes pera los tomos del folletí y periódich.

Oportunament participarem sos reduhits preus.

Repichs

¡Un' altra tenorada!

¡Mirin que no se 'n pot sortir d' aquestos noys!

L' un, per beure *Chateaux Margaux*; l' altre, per obsequia las faldillas; y l' altre, no sabem perquè, tots fan unas criaturadas que n' hi ha per llogarhi cadiras.

¡Per quin motiu lo tenor Lucignani había de fugir de Valencia sense cumplir ab lo contracte que tenia en aquell teatro!

Si tenia compromís ab l' Argentino de Roma ¿perqué 's comprometia ab lo de Valencia?

¿Que no 'n saben de ser formals?

En diferents comarcas de la provincia de Huesca, ahont la principal producció es vinícola, s' hi están montant fàbricas para la destilació d' alcohol de ví.

Fentho aixís, ja veurán los nostres vinicultors com dintre de poch, la ruptura de relacions comercials ab Fransa per aquest cantó 'ls hi haurá vingut á ser un benefici.

A Bèlgica s' instrueix una causa contra una agència ó societat que venia títols acadèmichs á 500 franchs cada un, posanthi 'ls mateixos requisits que en los legals.

La cosa es mal feta, però 'ns agradaria sapiguer si alguns dels compradors eran mes dignes de possehirlos que molts dels que 'ls ténen pels seus mèrits.

En la sessió del día 11 del corrent, lo senyor Pidal per cridá al ordre al diputat senyor Botija trencá tres campanetas.

Ab los presidents que tenen geniet, lo gasto de campanetas, no deu esser una partideta dels gastos menors en lo Congrés, sino que per ella sola deu formar partida d' importància.

La Cámara portuguesa, á petició del diputat republicá senyor Arriaga, ha somés al exámen de una comissió, la proposició d' aquell, presa en consideració pel govern, perquè 's demanin comptes al ex-ministre d' Hisenda senyor Carvalho per haber adelantat 13 millóns de franchs á la Companyia dels ferro-carrils portugueses.

En la mateixa nació, los accionistas del Banch Lusitá han acordat portá als tribunals al director del mateix Banch y als funcionaris culpables de la seva mala administració.

Aixís, aixís; que no sigui 'l peixi minulli, qui tingui de pagá 'ls plats trencats pels peixos grossos.

Hem llegit en un periódich una crítica tan desafortunada de la obra *Africa* que ab extraordinari éxit se representá en la nit del 8 del present en lo teatro de Novedats, que 'ns fá creuer que lo revistero no assistí al teatro y parla sols per enveja ó que lo que menos impera en sa ploma es la imparcialitat.

Ja estaria content aquest senyor (si es autor dramátich) que totas las sevas obras al estrenarse haguessin tingut igual éxit.

Segóns diuhen los cotxeros de «La Barcelonesa», aquesta companyia d' ómnibus, no sols los hi deu divuyt ó vint días del seu jornal, sino que 's nega á retornalshi las vuytanta pessetas que cada un d' ells té en calitat de dipòsit com garantia del seu comportament.

Si 'l dipòsit en garantia del seu comportament l' hagués tingut la companyia, no passaria aixó.

En lo despaig central de correos, de París, se va cometre un robo de 8.000 franchs, sustrayent un plech certificat que contenia aquella suma en bitllets de Banch. Se va trobar lo culpable y se 'l portá á la presó.

No en totas parts succeheix com á Fransa, que 's troba desseguida al que fá en correos aquestas sustraccions.

Telegramas

Scala de Novedats.—Ha debutat un quadro de ópera, habent causat *furor*.

De aquesta feta lo teatro s' haurá d' aixamplar. La nova ópera estrenada es un *pot-pourri* de las obras de María Castanya.

Eco.

CORRESPONDENCIA

Se publicará tot ó part de lo que han remés los senyors Iglesias, Mayet, Burgas.

No pot insertarse lo que han remés los senyors Paleta, Ruch Nafrat, J. M. B.

LITOGRAFÍA DE RIBERA Y ESTANY

Redacció y Administració de LA TOMASA
Sant Ramón, 5.—BARCELONA

¡JA HA SORTIT!

LA PEGA D' EN LLATZER

(Exclamacions d' un ataconador)

Monólech cómich, en vers catalá, estrenat en lo Teatro Romea la nit del 15 de aquest mes, ab brillant éxit, original per

JOAQUIM AYNE RABELL

= Preu: UN RALET per tot arreu. =

En vista de la gran demanadissa que 'ls senyors Corresponsals han fet de dita obreta y á fi de poder servir los pedidos que van venint s' está preparant la SEGONA EDICIÓ

A espavilarse tocan.

EN LO RESTAURANT

—¿Que no prens puesto en una taula, pollo?
 —Jo m' entench y ballo sol.
 —No hi fa res; una cosa es ballá
 y un' altra menjá.

Secció de trenca-closcas

XARADA

Aliment es ma primera,
 la segona una vocal,
 tres inversa vegetal
 y una eyna de cuynera
 trovarás en ma total.

P. MORA G.

ANÁGRAMA

Lo meu tot tan maco es
 deya un dia 'n Marsal
 que en tot lo gran total
 no 'n trovarás cap més.

PAUHET DE LA CINTA.

LOGOGRIFO NUMÉRICH

- 1 2 3 4 5 6—Part del mon.
- 5 6 5 1 3—Serveix per escriurer.
- 5 1 5 6—Nom de dona.
- 5 2 6—Las puntas ne tenen.
- 3 1—Nota musical.
- 4—Vocal.

M. ENULAP.

GEROGLIFICH

X
 TI
 LILI
 TILA
 DI

PRP GALLEDA.

ACENTÍGRAFO

Per passar millor l' estiu,
 en Tot va anar á Total,
 y arc té un gran vomitiu
 que no deixa de ser mal.

F. CARRERAS P.

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN LO NÚMERO 178

Xarada.—Me-ló.
 Intringulis.—Molas—Olas—Las—As—S.

LA TOMASA

PERIÓDICH FESTIU, IL·LUSTRAT Y LITERARI

Preus de suscripció:

Espanya y Portugal, trimestre.	1'50 pta.
Cuba y Puerto Rico id.	2 "
Extranger id.	2'50 "
Número corrent.	0'10 "
„ atrassat.	0'20 "

NOTA—Tota reclamació podrá diri-
 girse á la Administració y Redacció del
 periódich, carrer de Sant Ramón, n.º 5
 LITOGRAFIA DE RIBERA Y ESTANY.

Lit. Barcelonesa, S. Ramón, 5.—Barña

SORTIRA PRÓXIMAMENT

Lo capítol humorístich y filosófic, en vers, ilustrat per A. RENAU

VIATGES D' UNA RUSSA

original de

A. GUASCH TOMBAS

PREU: 2 BALS

Participém á nostres corresponals que se 'ls farà lo desquento acostu-
 mat, suplicantlosi se servescan remetre los pedidos á la major
 breuetat possible.